

K.K.T.C

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

1999•- 2000 YILI MEZUNİYET ÇALIŞMASI

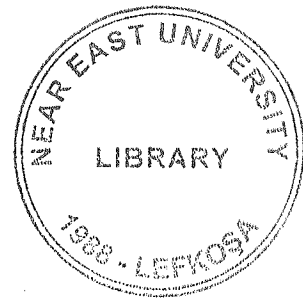
“1958-1974 ARASI CANLI HATIRALAR”

HAZIRLAYAN: ALİ ECESÖY 960254

DANIŞMAN : DOÇ. DR. BÜLENT YORULMAZ

LEFKOŞA

2000

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	1
Giriş.....	2
1958 Yılına Ait Anılar	4
• Erdoğan Sengün'a ait anı.....	5
• Şefika Ürer' e ait anı.....	7
1963 Yılına Ait Anılar	8
• Fetine Alev Ecesoy'a ait anı.....	9
• Aliye Redif'e ait anı.....	11
• Şerife Atakan' a ait anı.....	14
• Hüseyin Çiçekçi'e ait anı.....	16
• Ayşen Demir' e ait anı.....	17
1964 Yılına Ait Anılar	18
• Şefika Ürer'e ait anı.....	19
• Şefika Ürer' e ait anı.....	20
• Şefika Ürer' e ait anı.....	21
• Sami Ayanoğlu'na ait anı.....	22
1967 Yılına Ait Anılar	24
• Şefika Ürer' e ait anı.....	25
• Fetine Alev Ecesoy'a ait anı.....	26
• Fetine Alev Ecesoy' a ait anı.....	27

1974 Yılına Ait Anılar	28
• Şerife Atakan'a ait anı.....	29
• Sami Seyinç'e ait anı.....	31
• Afiy~R.edif e ait.anı.....	33
• A-yş~rı Demir' e ait anı.....	36
• Ayşen Demir'e ait anı.....	38
• Şefika Ürer'e ait anı.....	39
• Erdoğan Sengun'a ait anı.....	40
• Erdoğan Sengun'a ait anı.....	40
Kişi Adları Dizini.....	44
Yer Adları Dizini.....	46

ÖN SÖZ

1958 - 1974 yılları arası canlı anıların toplanması, mezuniyet çalışması olarak verilmiştir. Mezuniyet çalışmamı kronolojik sıraya göre hazırladım.

Bu mezuniyet çalışmasının amacı, toplanan anıların ileride iyi bir arşiv oluşturularak bir yerde bulunmalarını sağlamak ve canlı tutulmasını gerçekleştirmektir. Bu çalışmamı hazırlarken, birçok kişinin başından geçen olayları dinledim ve yazıya aktardım. Bu olayları dinledikten sonra, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan her vatandaşın meydana gelen olaylardan haberdar olması gerektiğini düşündüm. Millî değerlere önem verebilmenin, ~~ulusal~~ ^{ulusal} ~~değerlerin~~ ^{değerlerin} en temel alt yapısı yurdun tarihinde yaşanan olaylardan haberdar olmasıdır. Ve bu tür çalışmaların ülkemizde daha kapsamlı bir şekilde halkın önüne sunulması gerektiğini düşünüyorum.

Mezuniyet çalışmamda bana yardımcı olan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı Doç. Dr/Bülent Yorulmaz'a, ve Lefkoşa halkına teşekkür ederim.

Lefkoşa, Haziran 2000

AliECESoy

GİRİŞ

Kıbrıs Türkü özgürlüğe giden yolda birçok olay yaşamıştır. Aşağıda kısaca bu yaşananlar hakkında tarihi bir süreç verilmiştir.

1 Nisan 1955'te Lefkoşa ve Limasol başta olmak üzere Kıbrıs'ın bazı yerleri de Enosis hareketi BOKA kanalı ile silahlı eyleme başladı. İngilizlere karşı başlayan bu hareket süratle gelişti. EOKA, 1957'de saldırılarının yönünü Türklere çevirdi. Bu gelişme üzerine Türkler ilk olarak 1956'da Volkan adlı bir örgüt kurdu. Bu örgüt de 1 Ağustos 1958'de Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) adı ile yeniden biçimlendi ve mücadeleye başladı. Silahlı EOKA örgütün karşı kurulan TMT'nin temel varoluş nedeni Kıbrıs Türkleri'nin can ve mal güvenliğini sağlamak ve savunmaktır. Bu süreçte birçok olaylar gerçekleşmiştir. Rumların yıkıcı davranışları 1964 Hadiseleri ile daha da su yüzüne çıkmıştır. Rumlar 1964 yılında birçok bölgelerde insanlarımızı katletmişlerdir. Rumların 1964 yılında gösterdikleri davranışlar, Kıbrıs'da kesin bir çözüme varılmasını gerektiriyordu. Bu nedenle, 20 Temmuz 1974 ve 14 Ağustos 1974'de olmak üzere furtun barekatları gerçekleştirildi.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti 20 Temmuz 1974 sabahı I. Barış Harekatı'nı başlattı. Önce jetlerle Gime sahillerindeki direiş noktaları bombalandı, nakliye uçakları Lefkoşa civarına paraşütcüleri indirdi, Girne'nin batısındaki Çıkarma Plajı'na Deniz ve Hava Kuvvetlerinin desteğinde Kafa Kuvvetleri ile tanklar çıkarıldı. Bunun üzerine savaş, Türk mücahitleri ile Rum askerleri arasında da tüm şiddeti ile başlamıştı. Rumlar Gime'yi ve Lefkoşa Hava Limanı'nı şiddetle savundular. Kuvvetlerin bir kısmını Gime'ye aktarmalarına rağmen şehri koruyamadılar. Lefkoşa Hava Limanı'nda da istedikleri başarıyı elde edemediler.

Türk birliklerinin öncelikli amacı, Girne - Lefkoşa Hattı'nı birleştirip, bu bölgeleri Rum ve Yunan askerlerinden arındırmaktı.

20 Temmuz günü BM Güvenlik Konseyi toplanarak, yabancı askerlerin adadan derhal çekilmesi kararını aldı. Ve böylece 22 Temmuz saat 17:00'de bu karara uyarak ateşkesi kabul etti ve 10 - 12 Ağustos 1974'te II. Cenevre Görüşmeleri başladı. Bunda da bir sonuca varılamayınca, II. Barış Harekatı başladı. 14 Ağustos 1974 günü II. Barış Harekatı, jetlerin Lefkoşa ve Mağusa'da stratejik noktaları bombalaması ile başladı. BM Güvenlik Konseyi 16 Ağustos sabahı ateşkes çağrısı yaptı ve T.C. Dönem **Başbakanı Bülent** Ecevit bir basın toplantısı düzenleyerek hareketin planlanan hedefe vardığını ve saat 19:00'dan itibaren ateşkesin uygulanacağını açıkladı.

II. Barış Harekatı'nın sona ermesi ile sıra, Güney Kıbrıs'ta kalan Türklerin güvenlik sorununa gelmişti. Uzun görüşmelerden sonra (31 Temmuz - 2 Ağustos 1975) Viyana'da Nüfus Mübadelesi Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile kuzeyde kalan Rumlar güneye, güneyde kalan Türkler de kuzeye geçtiler. Bu geçişler BM gözetiminde yapıldı.

1958 Yılına Ait Anılar

1958 yılında yapıcılık kursu için İskele Sanat Okulu'na müracaat ettim. Orada bir .sene kadar hem çalıştım, hem de okudum. Plan okuma, efendime söyleyim, her türlü yapıcılık üzerine iş yaptık. Bu esnada bu işlemler olurken Rum-Türk kavgaları ortaya çıktı.Bizim okula altı otomobil gavur geldi. Bu altı otomobilin beşi gavurlarla dolu idi, bir tanesi ise çakıl doluydu. Bizi taş-yağmuruna tuttular. Bu esnada, tabi biz de karşı gelmeye mecbur kaldık. Gerçi karşı gelecek güçte değildik. Biz orada-yaklaşık kırk kişiydik. Ve inşaatın içerisinde bizi öldürmeye kalkıştılar. İnşaatın da sonuna yaklaşmıştık. Daha mermerleri konmamıştı. Oradaki mermerleri dört, beş parçaya .bölerek onlara'k:arşılıkverdik .Bizinbulunduğumuz yerde büyük bir salon vardı. Onun kapısının içerisine dülgerlerin çalıştığı büyük masaları yerleştirdik. İçeri girmesinler diye kapının arkasına da destekler koyduk. Liverilerle, matsalarla, 'kapıyı .kırdılar, döktüler ve içeriye girdiler. İçeri girdiklerinde herkes kaçıştı, biz içeride sekiz kişi kaldık. Bizimle birlikte Mustafa Ali Rıza Bey de vardı, öğretmenimiz idi. O da bizimle beraber idi. Elllerinde bulunan liveriler, matsalar, keserlerle hep bize vurdular. Arkadaşın biri, tuvalet gibi bir yer vardı, saklandı ve onu görmediler. Rumi.ardan bir tanesi yanıımızdan ayrılıp gitti baksın o tarafa başkaları da var mı diye. Bizim arkadaşın elinde de martelli vardı. Nacak gibi birşeydi. Martelli dediğimiz; öyle bir tarafı keserin arkası gibi, önü de nacak gibi olan bir alettir. İşte o aletle arkadaşımız gavurun kafasına vurdu ve gavur orada öldü. Başka biri daha geldi ve ona da iki tane vurup onu da ora.da. öldürdü. O çocuk artık kaçacaktı. Salonun öbür tarafında pencere gibi bir yer vardı, oradan balkona atladı. Balkonun altında da kireç kuyusu vardı. Kireç kuyusunun içerisine atlamak istedi, çünkü kireç yumuşaktı. Eli ayağı kırılmasın diye bu yolu seçti. Bu esnada bize vuruyorlardı. O çocuk atlarken yanında bir kişiyi daha kireç kuyusunun içine attı.

Çok güçlü, kuvvetli, cüsseli birisiydi ve onlar o kuyuda boğuşurken İngiliz Askeri Polisleri geldi. İngiliz Askeri gelince herkes kaçışmaya başladı ve biz o anda kurtulduk. O esnada komünist olan bir gavur, yani bunlarla anlaşılamayan birisi, benim kolumdan tuttu. Türkçe de bilirdi. Türk mahallesinde kalıyordu ve beni de tanıyordu. Bana "Gel be Erdoğan. yolda, belde hiç konuşmayacaksın, dilsiz rolü yapacaksın. Ben seni eve götüreceğim." dedi. Başım ve kollarım kan içindeydi. O gavur beni kendi evine götürüp orada bana ilk yardımı yaptı. Sonra beni polise götürdü. Bu esnada babam da olayları Lefkoşa' da duydu. Ve bunun üzerine babam taksi kiralayarak iskeleye geldi ye. beni pultup orada.ıı çıkardı; Yolda gelirken Aracık dedikleri bir köy vardı. İskele'ye yakın o köyden Luricina köyüne kadar hep yollara yağ döktüler ki yollar kaygan olsun, bize yardım ~~sağlamasın~~ diye. Yolda giderken araba öyle bir kayardı ki, on. milden daha az giderdik. O yağlı yoldan çok zor bir şekilde kurtulduk.

Erdoğan Sengun (61)

Lefkoşa

Mersin' den Lefkoşa'ya 1956.yılında geldik. Benim başımdan geçen bu olay 1958- 59 yılları arasında meydana gelmiştir. Bu arada babam Volkan Teşkilatı'nda çalışmaya başladı. Volkan Teşkilatı'nın kurulması için çağırılmışlardı. Bir gece babam eve ekmek getirecekti. İngilizler o zaman her yere barikatlar kuruyorlardı ve herkesi sorguya çekiyorlardı. Babamı da durdurmuşlardı. Bu sırada babam teşkilata silah taşıyordu. Nereye gittiğini sormuşlar ve babam "Eve. Çocuklarım aç, yiyecek götürüyorum" demiş. Sayıtkarlı motorun sayitkannda sebze ve ekmekleri görmüşler, babama "Hade git" demişler. Babam da mecburen direk eve geldi. Biz koşarak ekmekleri ve sebzeleri aldık. Bunları alırken sayıtkarın içindeki silahları gördük. Babama seslenerek, "burada birşey var!" dedim. Ve babam susmamızı söyledi. Dışarı geldi ve ceketini çıkarıp hemen silahların üzerini örttü. Ve bize olayı anlattı. Kimseye söylemememiz için bizi tembihledi. Bütün bu gördüğümüz silahları mevziye götürecekti. Biz de bütün bu gördüklerimizi adeta hiç görmemişcesine unuttuk ve kimseye birşey söylemedik.

Şefika Ürer (51)

Mersin

1963 Yılına Ait Anılar

Yıl 1963. Ben o zaman sekiz yaşımdaydım. Lefkoşa'da Dereboyu'nda oturuyorduk. Şimdiki Toros fabrikasının karşısındaki babaannemin evinde oturuyorduk. Bir gece silah sesleri ile uyandık. Annem, babam, ağabeyim ve ablalarım kalkıp dışarıya çıktılar. Ben korkudan yorganı başımdan aşşağıya çekerek uyumaya çalıştım, ama ablalar gelene kadar uyuyamadım. Onlar eve döndüğünde ancak uyuyabildim. Sabah kalktığımda annem ve komşuların akşamki olayı konuştuklarını duydum. Ve Rum askerlerinin, bizim evin beş yüz, altı yüz metre ilerisinde bulunan Türk Alay Doktoru'nun evine saldırdıklarını, karısını ve çocuklarını öldürdüklerini işittim. Bir müddet soma amcamın oğlu ile kızı geldi. Onlara da olayı anlattım. Onlar da benimle aynı yaşıydılar. Bu olayı merak ettiğimizden dolayı, annemden gizli olarak, olayın olduğu eve gittik. Mücahitler evin içinde sağa, sola koşuşturuyorlardı ve aralarında konuşurken duyduklarımız karşısında şaşırmışdık. Doktorun karısı ve çocuklarının banyo küvetinin içinde saklandıklarını ve orada vurularak öldürüldüklerini ve yanısıra, yanlarında bulunan ve tuvaletin içinde yaralı olarak buldukları bir kadının da olduğunu duyduk. Daha sonra o kadının eyin hizmetçisi olduğunu öğrendik. Bu telaş yaşanırken, ben ve yeğenlerim onların arasından sıvıştık. Banyo odasına gittik, kapı yarı açıktı. O anda gördüğüm manzara karşısında şok oldum. Yerler ve banyo kan içindeydi. Banyonun içinde kanlı örtüler vardı. Duvarlarda kurşun delikleri ve dişler vardı. Başımı tavana kaldırıp baktığımda beyinlerin tavana yapışmış olduğunu gördüm. Yerlerde ise hamam böceklerinin gezindiğini gördüm. O sırada bir mücahit bize bağırdı ve dışarı çıkmamızı söyledi. Dışarı çıkarken çocukların terlik ve ayakkabılarının yerlere saçılmış olduğunu gördük. Ben ve yeğenlerim korku ve üzüntüyle koşarak eve gittik. Eve varınca annemle karşılaştım. Bir de ondan azar işittim. Bu olayın tesirinden

günlerce hatta yıllarca kurtulamadım. Gördüğüm manzaralar devamlı gözümün önüne gelirdi. Bu yüzden çocukluğum hep korku ve çekingenlik içinde geçti. Herkesden korkardım, insanlardan çekinirdim. İçine kapanık bir çocuk olarak çocukluğumu geçirdim. Evlenene kadar içimdeki bu korku ve çekingenlik devam etti. Hala aklıma bu olay geldikçe ürperiyor, Rumlara karşı olansnefretim ve kinim gittikçe artıyor.

Fetine Alev Ecesoy (45)

Mersin

1963'te Tahtakale'de otururduk. Bu olay Tahtakale'den kaçmak isterken başımızdan geçti. Rumlar bize ateş açtılar ve eşim vurularak şehit oldu. Altı çocuğumla ortada kaldım. Bunlar olduktan sonra bu sefer de 1974 Olayları başladı. O sıralarda oğlum okulu bitirdi ve dört ayın içinde oda şehit oldu. Yani, başıma gelen olaylar dayanılmayacak olaylar. Ama yine de milletim-için şehit olduklarından dolayı memnunum.

O yıllarda Türk tarafında oturuyorduk, sonra Tahtakale'ye gittik iki sene falan orada oturduk. Tahtakale de Türk tarafıydı. Ama 63'te karışıklıklar çıkmıştı ve olaylar büyümeye başlamıştı. Kesilen, bıçılan, vurulan ve ölenleri hep gördük. Bunları götğii. lçt:ç:rl, yşqp:ı-a,, ora. <la.ııı:::ka.çma.ya.. :ka.ı-a.ı-a verdik. Ve beyim taşınmamız için gçrçW.f ~.ra.l>ijyi)al1prgçl<li~ .Aı-al>ayı(yükledik ve- gidiyorduk. Lefkoşa'ya gitmek için iki suları gibi yola çıktık. Oğlum Kemal, dama televizyon antenini sökmek için çıktığında, gözetleme kulesinden birinin ona baktığını gördü. "Baba, birisi bana bakıyor" dedi. İBaba.şı da "in oğlum aşşağıya" dedi. Kemal de aşşağıya indi ve kamyonu bindi. Ta.m 0 sırada hareket ettik. Oğlum Kemal potinlerini unuttu ve arabaya durmadan atladı. J>oti:ılçriini.a.ıdı. Arabaya yetişmek için koşarken babası onu arabaya çekmek için ayağa kalktı. Q esnada Olenbingos dediğimiz gözcü binasından ateş ettiler ve eşim arabadae çliıştı. Kemal de bunu görünce durmamız için eliyle arabaya vurdu. Ama biz de Ru111la.ı geldiği için vurduğunu sandık. Ve durmadık. Kemal vurmaya devam etti. Şöfür.bişey olduğunu anladı ve ka!11-yo11.u durdurdu. Orası bir anda Rumlarla doldu ve öniimüzü kestiler. Bir anda düşündük ki, artık buradan kurtulamayız. Bizi de öldürümler diye düşünük, Soma Kemal arabadan atladı ve babasının yanına gitti. Zaten iki tane büyük çocuğum vardı. Diğerlerinin yaşları küçüktü. Büyük olan diğer kızım Aysel aşşağıya indi. Be de "Durun! Durun!" dedim.

Ve arkaya bakınca kocamın yerde kanlar içinde yattığını gördüm. Ve ben de aşağıya indim. Kocamın yanına gittim. Onu kucağıma aldım. O sırada daha yaşıyordu. Ve bana "Köpekler beni vurdular" dedi ben de sus dedim. Hepsi hurda başımızda duruyolar. Kes sesini, bizi de vuracaklar. Zaten-son konuşması da o oldu. Başka konuşamadı. Biz aldık onu hastahaneye. götürmek istedik. Rumlar "Hayır! Onu biz götüreceğiz" dediklerinde bu sefer de ben karşı çıktım ve onlara dedi ki onu burada öldüremediniz götürüp orda mı öldüreceksiniz dedim ve kesinlikle kocamı size vermem diye bağırdım. Başladım Rumlara saldırıp, vurmaya. O kadar sinirlendim ki gözüm hiçbir şeyi görmüyordu. Yani orada beni de vursalar vuracaklardı. Ama şansım vardı ve oradan kurtulduk. Sonra kocamı onların elinden aldık ve arabaya koyduk. Bu karmaşa sırasında arabamın isvicini çekip kırmışlar ve bir yere atmışlardı. Ben şoföre gidelim dediğimde "Hayır gidemeyiz." dedi. Ben niçin dedim. O da isviçlerin olmadığını söyledi o esnada Rumlar yine yanımıza geldiler. İyiliklerimi tuttu ne oldu. bilmem. isviçleri aramaya başladılar. Ve koltuğun altında buldular, bize verdiler. Sonra bizedecliler "Bu iki çocuk burada kalacak ve siz gideceksiniz.". Yani Aysel ile Kemal'i kalmasını istediler. Ben hayır dedim. Ben çocuklarımı bırakıp nasıl giderim/ diye ağlamaya başladım. Ama şoför bana yapacak hiçbir şeyimizin olmadığını söyledi. "Biz de hurda kalıp da hepimiz mi ölelim? Yürü gidelim." dedi. Çocuklarının arkada kaldıklarını ve ağladıklarını gördüğümde ben de ağlamaya başladım. Amai yolumuza devam ettik. Besim 13ey ile Halit Bey o yol üzerinden geliyorlardı ve bizim çocukları gördüler, arabalarına alarak çocuklarımı kurtarmış oldular. Bir müddet sonra bize yolda yetiştiler ve çocuklarımı bana teslim ettiler. Kocam kucağımda yatıyordu, adeta can çekişiyordu. Onu Şemsi Bey'in hastanesine götürdük ve yatırdık. Hemen üç tane doktor müdahale etti; Kaya Bey,

Burhan Bey ve Şemi Bey. Şemi Bey dedi ki eğer onikiye kadar yaşarsa yaşar yoksa ölür. Onikiye kadar yaşadı ama sigara içtiğinden dolayı nefesi tıkanı. Dr. Şemi Bey boğazını deldi ve ordan nefes almasını sağladı Sabahın erken saatlerine kadar yaşadı ve bir müddet sonra canını teslim etti. Ama o canını teslim etmeden önce mücahitler bizi alıp evimize götürmüşlerdi. Çünkü Şemi Bey bana. "Onu alıp götüremezsin, bırak hurda kalsın.v"dedi. Biz de eve gittik ve saat dört sıralarında ölüm haberi geldi ve yıkıldık. Altı çocukla birlikte ortada kaldık. Bize bir parça ekmek verecek kimse yoktu. Orda, hurda çalışarak çocuklarımı büyüttüm. Okuyanı okuttum, okumayanı da ustaların yanına kodum «çahşsınla» diye ve bu günlere geldik.

Aliye Redif (74)

Lefkoşa

1963 yılında bir Cumartesi akşamı çocuklarla birlikte oturduk yemek yedik. Ansızın kapımız çalındı ve bize hemen toparlanmamızı söylediler. Ayağımızdalerlikler, evden hiçbirşey almadan çıktık. Nereye gidiyoruz dedik, teşkilattaki adamlar bize dedi ki Rumlar buraya baskın yapacak. Bir tekkırmızı battaniyemizi alabildik, ve çıktık. Oradan bizi bir okula götürdüler. Hepimiz yerlere oturduk, iki üç ay yerlerde yattık. 63'te acılan biz çektik, 74 harbi zengin harbiydi. Tabibizievdençıkardıktan sonraTahtakale'de bir sokak vardı, Ermu Caddesi.O caddeyi geçmek önemliydi, o caddeyi geçtik mi kurtulurduk. Bu caddeden geçerken teşkilattaki adamlar bize sessiz olmamızı söylediler. Çünkü••bu caddenin yansı Türk, yansı Rumdu. Türk tarafına geç,çrs@lc::rş.lj.a.tla.y@a.lgık/fV"çibu.:çaddeden sessizce yüzlerce kişiyi teşkilattal(İLjd.~1111ij:rığ~çurııı.ÇyiAl'i~ş~rdılar;ive<sonrabiziLefkoşa' da bir .okula götürüp yerleştirdiler. Yanımızda hiçbir eşyamız yoktu. gittiğimiz okulda da ne yatak vardı ne de yorgan. Sıralannü:çrinde;yatıp kalkarak sefil bir hayat yaşadık. Herkese belli bir sayıda ekmekVe:riyorlardı Çok açlık çektik ama kimse de açlıktan ölmedi. 63'te bu olaylan, bu acıları Ç?lqıçyenlehiç bir şeyin farkında değillerdir.

Büyük kızun(>L:z:all1an.lar daha üç, dört aylık evliydi. Onlar ayn yerde oturdukları için onlardan hiçl'>ithaber alamadık ve bizd&ıbiçbir eşya olmadığı için Tahtakaleye dönüp eşyaları.ızın bir kısmını almak istedik. Çünkü yataksız, yorgansız yatılmıyordu, ve o korkırıçerisinde de Tahtakale'ye gidip evimize girdik. Oradan bir kaç parça eşya aldıktan sonra bir el arabası buldum v~ona yükledim. Ara sokaklardan kaçmaya çalışırken, komşumuz Aliye Hanım'ın kocasının vurulduğunu gördüm. O korkuyla kaçarken, başka bir adamın alış-veriş yapmış evine dönerken yine Rumlar tarafından vurulduğunu gördüm. Ve oradan koşa koşa kaçarak Türk tarafına geçtim. Bir daha o tarafa adım bile atmadık. Allah'a şükür, kocamda para

vardı. Marmara Bölgesi'nde bir ev bulduk. Onun içine yatak, yorganskaryola gibi eşyalar aldık ve orada oturmaya başladık. Oğlum Halil'i Türkiye'ye okumaya gönderdik. O gittikten üç, dört ay sonra artık 63 olayları başladı. Bizim haberimiz olmadan Türkiye'de okuyan oğlumu ve onun gibi çocukları Sn. Rauf Raif Denktaş toplayarak adaya getirmiş ve onları Erenköy'e götürmüşlerdi. Tabi bunlardan bizim hiç haberimiz yoktu. >A.dama ihtiyaç duyduklarından dolayı getirtmişlerdi. Onlara eğitim veriyorlardı. Bir müddet sonra Erenköy'e çıktıklarım haber aldık ve onunla haberleşmeye devam ettik. İki sene kadar o orada kaldı. Dağların üstünde nöbet tuttu. 63'te olaylar yine devam ediyordu. Bir adam bana ondan haber gönderiyordu. A.radaibirberid.~p.;yiyiecek:ıstiy<>rd.u.J..Ç.)n.a.üzümgöndermiştim. Ama haber yolladı; o @ü:ııdefü bir'.x;fü:ırçaV:pile yiyemenı.iş; arkadaşlarına dağıtmıştı. Bu sefer bir küfe doldurarak göndermiştim, oc zaman da ancak bir parçacık yiyebildiğini bana haber etti. Bugünleri de geçirdikten sonra Sn. Denktaş Bey onları geri Türkiye'ye geri gönderdi ve !ahsill~rııjbitirip geri döndüler, ve kavuştuk.

Şerife Atakan (74)

Lefkoşa

1963 yılında babam İngiliz üslerinde polislik yapıyordu ve ben o zamanlar beş yaşındaydım. 63 olaylarında Rumların bozguna uğradığını çok zaiyat verdiklerini duymuştuk. Birgün tel örgünün yanında arkadaşlarımla oynarken konvoylar halinde yaralı ve ölüleri Bafa götürdüklerini görmüştüm. O zamanlar çocuktuk, onlara bağarmaya ve taş atmaya başladık. Bunları yaptığımızı gören Rumlar herhalde bizim Türk çocuğu olduğumuzu anladılar ve bize silahlarını doğrulttular. Onların o hareketlerini görünce, büyük bir heyecan ve korkuyla düşe kalka kaçtık. Biz o korkuyla kaçarken, onlar da arkamızdan küfrediyorlardı. Ve onlar geçene kadar hiç dışarıya çıkmadık.

Ayşen Demir (42)

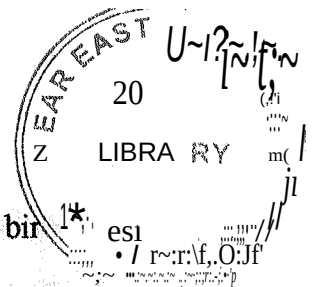
Lefkoşa

I 964 Yilina A! ANIIN

1964, 21 Aralığı 22' sine bağlayan gecede geceyarısından sonra biri "Ey ahali, kalkın! Uyanın! Onbeş şehidimiz var." diye bağırıyordu. Babamlam toplanıp, tüfeklerini alıp hisara çıktılar, orada mevzi hazırladılar. Sabahlara kadar yataklarda oturarak bekledik. Haberleri dinlemek için radyoyu açtık ama haber alamadık. Çünkü Rumlar radyoya el koymuşlardı. Türkler radyodan haber/veremiyordu ve okulların tatil olduğu haberi kulaktan kulağa bize de ulaştı. Oh demiştim. Bugün sınav var, okula gitmiyoruz. Ve daha sonra Tahtakale'de Rumlar tarafından durdurularak iki kişinin öldürüldüğünü duyduk. Biri kadın, biri erkekti. Ertesi gece babam ansızın geldi, elinde bir sürü fişek vardı. Bütün fişeklerin içindeki saçmaları boşalttık ve içine domuzları doldurduk. Kurşunlarımız sabaha kadar doldurduk ve meydanları temizledik. Bu işi yaptıktan sonra artık mücahitler ikin güne bir gelip bu işlemi bizlere yaptırırlardı. Bu işi yaparken çok yoruluyorduk ama vatanımızın kurtuluşunda biraz da olsa yardımımızın olduğunu bilmek, bize bütün yorgunluğumuzu unutturuyor ve işe dört elle sarılmamızı sağlıyordu.

Şefika Ürer (51)

Mersin

1964 yılında Bayrak Radyosu'ndan Gelincik Tarlası adlı bir es dinliyorduk, o anda piyeste Küçük Mehmet yaralandı. Türk uçaklarının geldiğini görebilmek için komutanından Beş Parmak Dağlarına gömülmesini istedi. Ve o anda öldü. Ben o anda çok üzgün bir ruh hali içerisindeydim. Birden dışarıdan gelen jet uçaklarının sesini duydum. Türk uçakları geldi diye bütün Lefkoşa, sokaklara fırladık. Türk uçaklarına Türk bayrağı salladık. Uçaklar geçtikten sonra biz içeriye girdik. BayrakRadyosu'nda piyes kesilmiş ve bir anons veriliyordu. Rum uçakları Lefkoşa üzerinden göbek kırarak Türk halkını korkutmak için geçti. Ama Türk halkı korkmadı. Sokaklara fırladı; "Korkmayın bizi Palikarya." diye bağırıyorlardı. Biz bu haberi duyduktan sonra büyük bir hayal kırıklığına uğradık fakat yine de azmimizden vaz geçmedik. Ve inancımızı yitirmedik, büyük bir özlemle Türk uçaklarının geçeceği günü bekledik.

Şefika Ürer (51)

Mersin

1964 yılında, Samanbahçe' de otururken evimizde su yoktu. Ortada büyük bir çeşme vardı ve herkes suyunu oradan alırdı, teknelerle evimize sutaşırdık. Zig~zag çizerek bidonları koyar, tekrar kaçardık. Litra Palas'tan atılan domdom-kurşunları sağımızda, solumuzda patlardı ve biz bu şartlarda suları evimize ulaştırırdık ki gece yarısı olduğunda cephedeki mücahitlere çay yapabilmek için. Her gece kurşunlar atılırdı ve biz o sesler altında uyurduk. Belli bir süre sonra silah sesleri kesildiği zaman sessizlikten uyanırdık. Acaba Rumlar baskın mı yapacak diye ablamı uyandırırdım. Ablam, "Aman yat. Onlar birşey yapamaz bize." derdi. Ve yatar uyurduk. Yine bir gece Rumlar; Gime Kapısı'ndan içeriye sızmak istediler. Atatürk heykelinin üzeretine / y1.11i.4pğü.n.ü ~nnederek Atatürk heykeline ateş açıp geri çekilmişlerdi. i-v;e.(hlit<.m.ı.yı>•da.ihizlere.cephedeki -mücahitler anlatmışlardı. Rumlar bizim gölgenizden. il>ile korkuyorlardı Biz de her zaman bunun bilincindeydik.

Şefika Ürer (51)

Mersin

21 Aralık gecesi saat bir buçuk, iki arası; Rumlar bize saldırdı. Büyük Kaymaklı'dan, Balirgorisa tarafından, Kızılbaş tarafından üç taraftan bize saldırdılar. Biz de buna karşı onlara cevap vermek için av tüfeklerimizle, kimisinin da tabancası vardı. Tabancalarla karşı koymaya çalıştık. O esnada ilk şehidimizi verdik. Muzaferi mevzi yapmaya başladık, kendimize sürte hazırlamak sıfatıyla mevzi yaparken başından vuruldu. Bizim mücahit arkadaşlarımız teşkilattan sayılı kimselerdi, Onların polis kuvvetleri' vardı, askeri vardı. Bir yandan da, bunlar yetmezmiş gibi, Yunanistan'dan da on beş bin asker getirdilerdi. Bizim üzerimize bu büyük kuvvetle saldırdıklarında, üç gün üç gece dayanabildik. Küçük Kaymaklı'da en son artık karşı gelemeyecek. Çünün. geldiğini: zde, sonunda silahlarımız da geldi. Gelen silahlar 1944'te İngiliz piyade tüfekleri idi. Yedi çakar, bir alır. Yani birinci mermi atarsa, ikinci mermi de kovanıyan beraber içinde kalır. Çekilme esnasında, Hamid Mandireze doğru bir şehit daha verdik. O da Hüseyin Ruso idi. Biz çekilirken ona doğrudan doğruya bir kör kurşun isabet etti. Yani mesafemiz yakın değildi. Aşağı yukarı beş yüz metre, pin. metre arasında olduğuna göre; azami bir tesir ile isabet etti. Yani bir azami tesir var; pırde tesirli var. Bu kurşunu yemesi Hüseyin Ruso'nun tahmin ederim. Rumlar biraz yakına geldi ve o esnada kurşunu attılar. Hüseyin Ruso orada kaldı. Bizim karargahımız büyüktü ve büyük olmasından dolayı geri çekiliş anında millet bozguna uğradı ve bir karmaşa ortaya çıktı. Kimse kimseye bakmıyordu, herkes bir kaçışına içinde kaçıyordu. O ~snağa yanımızda vuruldu, ama kimse kafasını çevirip. de bakabilirdi mi? Kim bilir, belki kan kaybından ya da kafasından yediği bir kurşundan öldü. Sonra babası duymuş, gitmiş birkaç arkadaşı ile birlikte. Gördüler gendim orada beklemekten ölüsü şişmiş. Onu oradan almak istediklerinde, geçmiş gündür tam hatırlamam alıp almadıklarını.

Hüseyin Ruso tahsilli biri olduğu için onu öncü olarak görüyorlardı ve o yüzden vurdular onu galiba. Bu olaydan sonra biz çekildik Mandireze, onlar da olduğu gibi Kaymaklı'yı teslim aldılar. Herkes Mandireze gittikten sonra çoluk çocuğunu aradı. Ben da eve gitmek için çabalıyordum ve bu esnada çocuğumu buldum, aldım kucağıma. Çocuğumu hasretle öptüm ve ailemle kucaklaştım birbirimize geçmiş olsun dedik ve tekrar kucaklaştım onlarla. Bu olaylar da sürdü gitti. Benim başımdan geçen bir anı da budur.

Sami Ayanoğlu (72)

Lefkoşa

1967 Yılına Ait Anılar

1965 yılında kardeşim bir gün okuldan çıktı eve geldi. Annem "Benim boyum çok uzun, yaşımdan büyük gösteriyorum. Sokakta gezmeye utanıyorum. Silah kullanmasını öğrenmek istiyorum. Yalnız herhangi-bir baskın olursa sizi ve kardeşlerimi koruyacağım." dedi. Annem yaşının küçük olduğunu, kabul edimeyeceklerini söyledi. O da kabul etmez. O zaman dağda çıkacağını, dağda mücahit olacağını söyledi. Gece babamla annem konuştu. Ona mücahit olması için izin verdiler ve gitti mücahit yazıldı. Makarios fabrikasının orda bir bölükte mevzide görev yapıyordu. Hem okudu hem de mücahitlik yaptı. Ben 66 yılında okumak için Türkiye'ye gittim. Annemle babam tedavi için Türkiye'ye geldiydiler ve Kıbrıs'a girememişlerdi. Makarios bütün girişleri kapatmıştı, "Hemen Mersin'e gel, Kıbrıs'a döneceğiz. Stajını Kıbrıs'ta yaparsın." diye birtelgraf aldın. Okuldan izin alarak Mersin'e döndüm. Mersin'deki evimiz iki katlıydı, üst kata idit stair bir merdivenle çıkılıyordu. Bahçe kapısından içeriye girerek merdivenlere yönlendirdi. İçeride büyük bir kalabalık olduğunu gördüm. Komşular kahveye gelmişlerdi. Annem o gün geleceğimden haberdar değildi. Elimi dudaklarımla (sus işareti yaparak yukarıya çıkmaya başladım. Annem sürpriz yapmak istiyordu ve merdivenlerin sonunda annem beni görünce "Yavrum, evladım... Allah sizi bana bağışlasın." deyip sıkı sıkı sarılarak ağlamaya başladı ve o an kardeşime hişymi oldu diye sormaya başladım. Annemle kardeşimin ölüm haberini ben içeriye girmeden beş dakika önce, almışlar. Bu haberi duyduğumda çok büyük bir şok yaşadım. Bu benim hayatımdaki en kötü, bende de en büyük iz bırakan anılardan bir tanesidir.

Şefika Ürer (51)

Mersin

Yıl 1967, hiç unutamadığım anılardan birisidir bu anı. O sene, annelebabam Türkiye'ye tedaviye gittiydiler. İki ablam da yüksek öğrenimlerini tamamlamak için Türkiye'ye gittiydiler. Beni anneannemle dayımın yanına bıraktıydılar, Abim de evde kalıyordu. Hem/okuyordu, hem de mücahitlik yapıyordu. Ben anneannemin yanında bir sene kadar kaldım, Anneannem, dayım ve beni birgün öğleden sonra sudoldurmake için G-önyeli'ye gitmiştik. Eve geldiğimizde yanımda Çi: Şamişici Abdullah, dayıma bize amcamın gelip bizi aradığını söyledi ve Genel Hastahanelye gitmemizi söyledi. Biz apar topar hastahaneye gittik. Hastahane girişinde amcamı, babaannemi gördüm. Beni arabadan indirmediler. Anneannem ve dayım yanlarına gittilef Dı:ıyallıtl ı.ığ:ıyara~yere yılaldıgılı gördüm. Anneannemin de oradaki bankın üzerinde bayıldığını göfdüm. Koşarak arabadan, indim ve içeri girdim, hepsi bir köşede ağlıyordua'Ameam yanıma geldi. Bana üzülmememi, Allah'ın böyle istediğini ve ahimin şehit düştüğünü söyledi. O zaman onbir yaşındaydım ve dondum kaldım. Ne birijamla/göz yaşı, ne bir şey. Şoka girmiştım. Bu durum üzerimde yimi dört saat sürdü. Kapı:ı önünden bando eşliğinde ahimin cenazesini geçirirken ben kaldırımda oturuyodt, lıllı)"a:ımda da abimin beslemiş olduğu köpeğimiz vardı. Bütün aile ağlıyordu, o sırı:ıd~{ben de boşalıp ağladım. Köpeğimiz de benimle birlikte ağlıyordu.

Bu büyük acıyı hiçllir. zaman unutamadım. O günden sonra.köpeğimizjde hiç görmedim. Abimin arkasına ölmüş olabileceğini söylediler,

Fetine Alev Eesoy (46)

Lefke

Annemle babam, abim şehit düştükten sonra beni yanlarına, Mersin'e, almak istediler. Çünkü o zamanlar annemle babamın Kıbrıs'a gelmelerine Makarios mücade etmiyordu. Çünkü annem, babam ve kardeşlerim çift uyrukluydu. Onlar Kıbrıs'a gelemeyi için anneannemden beni yanlarına istediler. Dayım benim işimi halletti ve otobüse bindirip Rum tarafındaki havaalanına gönderdiler. Oradan Adana'ya uçacaktım. Beni tanıdıkları bir yaşlı adama emanet ettiler. O benim her işimle ilgilendi. Ama ben bu olayları yaşarken bir şokun, bir burukluğun içerisindeydim. Oradaki duygularım bambaşkaydı. Rumlara nefret ve kinle bakıyordum. Kısacası uçağa binip Adana'ya indim. Alana indiğimizde annemle babamın çığlığından kendime geldim. Qrice·çığlıklar.dıyd.l.lllliveatlnenile babamı gördüm. İki ablamda yanlarındaydı. Annenim~kiş~zji>Yfl.fdlhalakulaklanmda cınlar "Yavrum çift bıraktım, tek mi karşılayacaktın?" diyerek üzerime saldırdılar hepsi. Dört taraftan ağlayarak beni sıkıyorlardı. 13ü. Qllilp.1/11Zllil.bir süre devam etti. Kendimi boğulacak gibi hissettim ve bağırdım. Bağırm~tı~ p<:mi? bıraktılar ve Mersin'e yola çıktık. Mersin'e varınca özlemimizi **uzun uzun giderdik.**

Fetiae Alev Ecesoy (46)

l.iefkoşa

1974 Yılına Ait Anılar

1974'te oğlum Halil'i evlendirdik. Hanımı Türkiyeli olduğu için, hanımı Türkiye'de kalmıştı. Oğlum buraya gelmişti. Gelinimse orada doğurmak için kalmıştı. Doğumu yaklaştığı için Halil gitmeye hazırlanıyordu. Valizini topladı ve yola çıkmak üzereyken birduyuru yapıldı. Seferberlik ilan edilmişti, herkesi askere çağırıyorlardı. ve Halil Türkiye'ye gidemedi. Bütün oğulların askere gitmişti. Dört tane birden askere gönderdim. Bir de onların acısıyla kendimizin acısını düşünmez olduk. Onları beklerken dışarı çıktığımızda bir de baktık ki Türkler paraşütlerle bir kuş gibi Mandrez ovalarına iniyorlardı. Ve içimizde en ufak bir korku bile yoktu. Savaştan korkmuyorduk. Paraşütlerin indiği yerlere Rumlar ateş ediyordu ve yangın çıkmasına sebep oluyordu. Rumların ateşin içine inerek mücadelelerini gösteriyorlardı. Domuz Burnu denilen yerden ateş ediliyordu. Bu esnada Rumlar bombalamaya devam ediyorlardı. Tabi ki kimin Rum kimin Türk olduğuydu. Rumlar bombaları yağıyorlardı. Bunun üzerine kocam Türkbayrağını çıkarıp ya da bizi de bombalamasınlar.

Rahmetli koca oğlum çok büyük bir cesaret gelmişti ve dışarıya çıkıp askerlerin barikatı yardım ediyordu. Ben de ona içeriye geçmesini söylediğimde bana şu cevabı verdi: "Ben askere dört tane evlat yolladım, onlar orada savaşıırken ben burada oturayım mı?" dedi. Artık şiddetli çarpışmalar başlamıştı. Komşularımız da bizim eve sığınmışlardı, Hepimiz bir yerdeydik ve masaların altına saklanmıştık. Çünkü Rumlar Domuz Burnu'nda çok şiddetli ateş açmaya başlamışlardı. Bu kurşunlarimize de isabet ediyordu ve evimizde büyük büyük kurşun delikleri oluşmuştu. O esnada komşumuzun kızı ortalıkta dolaşırken ben onu aldım taş lavabonun altına soktum. Ve o çocuğu kurşunlardan kurtarmış oldum. Kafamızı bile dışarıya çıkaramadık, çünkü kurşunlar yağmur misali, yağıyordu. Bu

çatışmanın göbeğinde kızımı ...görebilmek için emekleye emekleye oruna evine
 gitmeye çalıştım. Fakat gidemedim, yarı yoldanseri döndüm. Ortalıkçokberbatı.
 Geri dönerek tekrardan evime girmek zorunda kaldım. Bu olaylar bu şekilde beşgünü
 devam etti. Beşinci günün sonunda oğlum Erol eve geldi. Çok bitkin bir durumdaydı.
 Çünkü beş gün aç, susuz cepheye çarpışmışlardı. Benden cepheye götürmek için
 yemeklik istedi. Evde ne var ne yok; karpuz, hellim, ekmek, patates hepsini hazırla-
 yıp cepheye gönderdim. Helali hoş olsun hepsini yediler ve bize de evde sadece pata-
 tes kalmıştı. Onu haşlayıp herkese birer tane patates verdim. Onunla karnımızı
 doyuramadık ama açlıkWı ölmedik<Bu savaş esnasında ne susayabilirdik ne de
 acıkabljirdik;i:hiçpiriışeyyupaniıazdık.<Orkurtardığımız çocuğun annesi çocuğuna süt
 filnakv.içinıazıJUÇ:rdÇ .b-ulan markete,• sütüne sürüne ve canım ortaya koyarak o
 kurşun yağnilJlJlO.uııfatın.daioraya gitmeyi başardı. Çocuğuna sütü alıp geldi ve ona
 içirdi. Artık bu kurşut1. yağmuru yavaş yavaş dinmeye başlıyordu, Ama arada bir de
 şiddetli artıyôrdw•.Ji3m.ttu-lü sona ermemişti. Artık evimizde ne yiyecek ne içecek
 kalmıştı. Sadecei:ljizjın.crl:>iraz<ilerimizdeki birisinin kamyonunda yüzlerce karpuz
 vardı ve o karpuztuııcltı,i{i}l~ral(karnımızı doyuruyorduk. Onları ekmek ve su yerine
 ;yiyorduk. Biz bu zor<ğirıltfüJatlatarak bu günlere geldik. Allah bize bir daha bu
 günleriğöstermesin:

Şerife Atakan (74)

Lefkoşa

1974 savaşından önce EOKA'cılarla kendiaralarındakisöyleyişfo,:(ırbaç'cılar birbirleriyle çarpışmaya başladılar. Yani, Rumların kendi içlerinde çarpışmalar başladı.. Birbirlerini öldürmeye başladılar. Öldürdükleri şahışları da kimsenin haberi olmadan gizlice gömüyorlardı ve şu ana kadar aradıkları kayıp kişiler de, yani kendi öldürdükleri kişilerdir. Bu olayları bastırmak için Rumlar 1974'te Türklere savaş açtılar kikittdiiçlerindeki savaşı engelleyebilsinler, 20 Temmuz 1974 günü resmen Rumlarla çatışmaya başladık. Ben Evro Caddesi'nde, 22. bölükteydim, A-4 nişancısı idim. Dört katlı apartmanın üzerinde mevzimiz vardı ve oradan Rumlara ateş ediyorduk. O esnada mazgal deliğinden bir domdom kurşunu koluma isabet etti. Dört katlı apartmanın an lc<>ř~al(ıışağıya. ilı<ilim ve arabaya binip beni hastaneye götürdüler. Hasta.neyC/\raj"clıgınızd~ l;>ir de baktık ki hastanenin kapısından dışarı yaralı insanlar kuyruk oluşturulmuş~d.ı. Yüzlerce yaralı insan o kuyrukta sıra bekliyordu. Hastanede ki doktor sayısı azdı Yei beni içeri aldıklarında sadece pansuman yapıp gönderdiler. Ertesi gün geltn;anı.yetelgar bakmaları gerektiğini söylediler. Üç, beş gün bu böyle devam etti. Sonr;ı.k.<11.Jl)ltı.yanm alçıya aldılar. Bu yüzden kolum kangren oldu. Beşinci gün pansun~i;lcit.tim.. Yarım alçıda sanlı olan kolumla doktorun karşısına çıktım. Kolumdaki alçıyıV,ç~şerek içindeki yarayı temizledi. Tekrar pansuman yaparak bana "Merak etme, k<>lm iyileşecek." dedi ve beni gönderdi. Oradan çıktım, aşağıya inerken ikinci katta..J.)r. Kaya Bekiroğlu ile karşılaştım. "Koluna ne oldu Selim?" dedi. Ben de ona olayı anlattım. Koluma domdom kurşunuye<iğimi ve hala içinde o kurşun parçalarının durduğunu söyledim. Kaya Bekiroğlu da kolumu görmek istedi ve beni yukarıya çıkardı. Bana; beni ameliyat edeceğini ve kolumun geçeceğini söyledi ve beni hemen ameliyata aldırttı. Ameliyat esnasında kanım zehirlendiğı için bütün kanımı baştan değıştirdiler ve kolumu omzumdan üç santim

aşşağı olmak üzere kestiler. Kırksekiz saat soma kendime geldiğimdet1'olup:it.ıt1 hala yerinde olduğunu zannediyordum. Çünkü bana kolumu keseceklerini söylememişler.. dil Hastahanede bir. ay kaldım. Hastahaneden çıkınca, bu olay yüzünden.intil.lar etmeyi düşünüm» Çünkü daha o zaman yirmi üç yaşıdaydım. Zamanla alıştım. Hayat yine .detatly<l.; Çünkü yaşamaya değerci. Ne mutlu bize ~>9 günlerden bu günlere gelcij.1'.

Sami Sevinç (49)

Le:t'koşa

1974 yılında bu acı olay başımdan geçti. Oğlum Özkan yedi buçuk sene askerlik yaptı. Hem okuyordu hem de askerlik yapıyordu, Okulu Lefkoşa'daydı: Okuluna giderdi, oradan da mevziye giderdi. Okulum bu şekilde bitirdi. Tahsil hayatım dışarıda devam ettirmek istedi ama ben izin vermedim. O zamanlar bir karışıklık vardı. Özkan Mağtıp diplomasını verdi, dışarıya okumaya gitmek için, Ama ben çok üzülüm; ağladım diye vazgeçti gitmedi. Ertesi sene bir gün yamalı geldi ve bana: bişeyler söylemek istediğini söyledi. İkimizin yalnız olmasını söyledi. Ben de tamam dedim. "Anne sana bişey söyleyeceğim Bana içinden geleni söyleyeceksin. Ama yalan yok." dedi. Söyle oğlum dedim. "Şimdi bak. Ben yapıyı bitirdim. İster misini ölümceye k~<iaj'J<ç~111urda/uğraşayım., yoksa okuyup mühendis olmamı mı isten?'.I <liyeirş9rd11.i{~e:1_rqe!tal:>i ki\mühendis olmam isterim dedim. "O zaman izin vereceğin dışarıya Jgiqçy#ri; okuyayım. Ağlamaycan, üzülmeycen." dedi ve ben de izin verdim; Okuqu.>.veiibaş~yla okulunu bitirdi. Şubat ayının yirmi ikisinde doğrun günüydü ve blila.y~iğelqi.ıf()~an buraya geldikten dört ay sonra 74 Olayları başladı. 74 Harbi'nin çıktığı gün i.fçvq.eydi, yatıyordu. Uçaklar üstümüzden geçmeye başladı. Onların sesleriyle ay(tg;;u;flç.ı:tlld; Ve şaşkın şaşkın bana baktı. Ben de uçakların geldi~ni. söylediğimde<Jğ,(la.'FBeklen.en güneş doğdu; biz de bunu bekliyorduk." dedi ve beni kucakladı. ~'Hac.liçupne/ben giyinip gidiyorum;" dedi. Nereye diye sordum, o da gitmesi gerektiğini; soydaşları dışarda çarpışırken kendisinin burdayatamayacağını söyledi. Zaten bir olay)çika.rsar diye Y)ldınm Bölüğüpe gitmesi için elinde bir belge vardı. Eğer gitmezse olmazdı: Her saat gelip bana görünecekti, zaten yakındı cta; Kuçuk K. aymaklıda. Bizide o sıralar göçmen evlerinde oturuyorduk. O gün bütün gün\ gitti/ geldi-zaten bize < radyosunu kurdu, biz olayları oradan takip ediyorduk. Ertesi gün gelip aldılar yedinci bölüğe götürdüler Özkan; Biz de haber geldi Rumlar

evleri basacaklar diye, gelinim Hatice de bizdeydi. Dedik bade kaçalım. çocukları ve gelini alıp şehrin içindeki polis evlerine, gelinimin evine gittik. Bir de baktık evlerde kimsecikler yok. Halbuki herkesi sığınaklara götürmüşler, biz de gelinimin evine girdik. O sırada polis geldi ve orada ne yaptığımızı sordu. Biz de evimize geldiğimizisöyledik. O da "Olmaz! Burada kalamazsınız. Hadi hepiniz sığınaklara." dedi. Ben sığınağa gitmem dedim, sıkılırim orada. Polis de dedi ki kendine acımıyorsan çocuklarına acı. Ben de dedim ki al onları git dedim. Ben gitmem, ben evime gideceğim dedim. Oğlum Kemal'in meydanda olduğunu biliyordum. Caner'e dedim git ağabeyini bulsun ve bize vasıta bulmasını söylesin. Caner de gitti Kemal'i buldu ve araba alıp geldiler. Bizi göçmen evlerindeki evimize götürdüler. Biz evde yokken Özkan eve gelip gitmiş, onu göremedim. Komşumuz Emine'yi görmüş, bizi sormuş. O da Emine'ye anlatmış içeri girip, üstünü değiştirip, bölüğe geri döneceğini. Artık bütün gün onu bekledik. O gece orada kaldı. Ertesi gün oğlum Kemal geldi. Özkan'ın biz evde yokken gelip gittiğini, bir daha da ondan haber alamadığımızı söyledik. Kemal de meraklanmamamızı, onu bulacağım söyledi. Gitti, buldu Özkan'tı nöbet yerinde duruyormuş. Bir ihtiyavı olup olmadığını sormuş, o da olmadığını söylemiş. Özkan, Kemal'e "Dikkat et kendine. Geceleri motorun üzerinde habercilik yapıyorsun, bir kazaya gelme. Anneme de söyle merak etmesin. Ben izin alıp onun yanına giderim." demiş. Kemal'de gelip bunları, bize anlattı. Artık Özkan'ı bekleme-ye başladık. Beklerik; beklerik gelmez. Meğerse o gün olaylar olmuş, Rumlar tanklar ile üzerlerine saldırmış. Bunların üzerlerine bölükten on iki kişi göndermişler, beşi geri dönmüş. Vurulanların içinde Özkan ve arkadaşı Mavili de vardı. O gün yedi kişi öldü. Bunlar giderken, Rumlar ateş açmış ve ateş hattında kalmışlar. Geri dönemediler bu tarafa. Özkan vurulmuş korkusundan sürüne sürüne yıkık bir evin içine

saklanmış ve onu orda görmemişler. Ayağından vurulmuş, ölmeyecekti<arına kan kaybından öldü. Sadece-ayağından vurulduydu, başka yerinden vurulmadı. İ.İç; döl't gün sonra BM askerlerirbulmuş ölüsünü. Ben tabi bu arada hiç haber alamadım ve her yeri aramaya başladım. Sağlığa gittim, ora gittim, bura gittim bulamadım. Herkesin oğlu geldi, benimki gelmedi. Bütün gelenlere sordum, hepsi oğlumu görünüşler; iyiyiş. Halbuki dışarıda öldüğünü söylemek yasakmış. Ben dayanamazdım. Kaymaklı'daki mevziye gittim. Oradaki nöbetçiye dedim ben içeri-gireceğim oğlumu görmeye. Nöbetçi mümkünü olmadığını söyledi. "İçeri girmek yasaktır, hem nerde olduğunu nerden bileceksin?" dedi; Ben bilirim dedim. Mehmet Ali Bölüğündedir. F'Hayır <>linaz: t~a şaktır; R dedi. Ben yasak, masak dinlemem gireceğim dedim. <Drqa.lg.1.lf_@llll~i<~iğe. <iitlj.ya geritdöndüreceklermiş ya da alıp içeri götüreceklermiş. Ben dededin. illereışt~rl~rse\götürsünler yeterki oğlumun nerde olduğunu öğreneyim ve içeri doğn:ı.yğrğdgn:ı. Y-üz metre kadar gittim, polisler hemen yetiştı beni. Nereye gittiğimi sord'-llçll't~@ğlllll.ı sormaya gidiyorum dedim. Oğlumu hurda soramayacağımı burasınınyas~)pğlgç/old. uğunu söylediler. Beni poise.götürdüler; orda bilirlermiş oğlum nerededir)\$9tgm112p: rda. oğlumu, onlar da üzölme dediler. "Bu bölükte ne ölen var ne de yaralainijryijqediler. Her taraf mayın-döşelidir. Bu tarafa geçemezler, oğlununshıçbir şeyi yo~.i.LJzölme." dediler ben de çıktım geri geldi eve. Üç gün bekledim yine haberyo:k; \bi' baktım ansızın-iki komutan geldi. Burası.Redif'in evimi dediler, evet dedim. Özlca.ıt>Redif'inannesiyim dedim. "Oğlunıuz şehit oldu; başmız sağ olsunsdediler." O zaman aj.lme olur artık bir anneyi düşünün. Ağladık, isızla.dık onu da.şehityerdik. İşte başım<.l~n>geçenbir anıda budur.

gönlük

gönlük

gönlük

gönlük

Aliye Redif (74)

gönlük

gönlük

gönlük

gönlük

Lefkoşa

beni kurtaran askerler şehit düşmüştü. Havan mermisi ikisini de parçalayarak öldürmüştü. Komşumuz da ağır yaralanmıştı.

Çok zor günlet-geçirdik. İçmeye dahi suyumuz-yoktu. Bahçemizde.kuyumuz vardı, kuyunun suyunu içiyorduk. Somaki günlerde dayı.mlar.da.bizegelmişti On. on beş kişi birlikte kalıyorduk:x.Gökyüzü günlerce kıpkırmızı oltn.tıştı x:Etrafı keskin barutkokulankaplanııı.

Ayşen Demir (42)

Lefkoşa

II. Barış Harekatında Domuz Burnu diye bir yer vardı, Rumlar orayı beton-
dan çok büyük sığınaklar yapmışlardı. Kızılbaş düştüğü halde orası bir türlü düşü-
nülüyordu. Orasını düşürmek için Türk askeri çok büyük zaiyat verdi. Ondan sonra
uçaklar devreye girdi. I. J. Çakların bombardımana geçeceğini duyurdular. Herkes evine
Türk bayrağı çeksin diye yapıldı bu duyuru. Ondan sonra uçaklar bombalamaya
başladılar ve bu durum çok kötüydü. Jetlerin alçalması ve yükselmesi bir o kadar
Arkasından Simsiyah dumanlar çıkıyor ve çok şiddetli patlamalar oluyordu; Devamlı
ateşle orasını elde ettik. İşte uçaklar birkaç yer daha bombaladılar ve gittiler.

Bir gün de Yunan uçaklarının geldiğini duyurdular. Herkesini bayraklarını
indirip evlerine girmelerini söylediler, fakat Türk jetleri Yunan jetlerini kovaladılar.

II. Barış Harekatı'nın devam ettiği sıralarda ekmeğimiz ve yiyeceğimiz
yoktu. Askerden duyuru yaptılar, ve dediler ki Kermiya Bölgesi'nde tayın dağıtıl-
cak. Bizim evde de babam olmadığı için biz komşumuzla birlikte gidip askerin tayın
dedikleri küçük ekmeklerden aldık ve evdeki aç insanlara götürdük.

Ayşen Demir (42)

Lefkoşa

1966'da okumak için Türkiye'ye gitmiştim. Geri gelemediği için orda kaldık. 20 Temmuz 1974 Çıkartması'nı da orada duydum.

Türkiye'de Atış-Hastanesi'nde 18 Temmuz 1974 gecesi kızım Aşlı'yı doğurmuşum, hastaneden yatıyordum. 20 Temmuz sabahı, hastahane sekreteri bağıra bağıra büyük sevinç içinde "Şefika! Müjdemo isterim. Çıkartına yapıldı, Türk askerleri kurtuldu! (3-özün aydın!" dedi. O anda çok karışık duyguları içime girdim. Çünkü bütün ailem; annem, babam, amcalarım...; hepsi Kıbrıs'taydı. Büyük bir sevinç ile birlikte bir üzüntü duydum. Ama her ne olursa olsun, Türk askerinin adaya çıkması Türklerin esareti kurtulması / kurtulmaktı. Sevincim ağır basmıştı. Ve iki gün içerisinde hayatımdaki en büyük iki mutluluğu birden yaşamıştım; ve bunun şaşkınlığı içerisindeydim.

Şefika.Urer (51)

Mersin

İçimde tuttuğum bir anı var. O da 1974'te gerçekleşti. O zaman Boğaz'da askerdik. Ben tabi 1971'de askerden çıkmıştım. Ama 1974'te yine askere çağrıldık. Boğaz Karargahı'nda vazifeliydik. Zaten bölüğüm Boğaz Karargahı'ndaydı. Boğazın eski virajı vardı, bu virajın altında da ormanlık bir yer vardı. Bizie çadırlarımızı oraya kurdurttular, ve durumlar ne olacak, ne olmayacak diye orda beklerdik. Bir ara Yüz Bir Evler'in üstbaşında Adatepe vardı. Adatepe'de yangın çıkınca bizden ben de dahil üç, beş kişiyi aldılar. Cayır cayır her yer yanıyordu. Çapalar ile, çirpiller ile yangını söndürmeye çalıştık. Akşam olunca herkes kaçtı. İki kişi kısıldık kaldık, kaçamadık. Dedim arkadaşıma; "Be Minnoş iki kişi kaldık, biz n'olacayık? Ne olacak bu iş? Gaçabilecek miyiz? Bizde ne araba var ne bilmem ne!.. Ne ile gideceyiz? Boğaz'a yakın değil ki burası." Bunun üzerine Minnoş dağdan inmemizi önerdi. Dağdan Boğaz'a bir buçuk, iki saatte geldik, hava zifiri karanlıktı. Kısmette ne varısaydı yedik. Aynı gece saat on birde gece yansına yakın Dar Boğaz Bölüğü'ndeki Rumların geri çekildiğini haber aldık. Bizi de oraya götürdüler. O mevzileri almamızı söylediler, ama orda gavur var mı yok mu bilmiyorduk. O yüzden biz tam teşkilatlı bir sürüne sürüne, emekleye emekleye gittik. Saat ikiye doğru oraya ay ışığında çıktık. Ay ışığında her tarafı görebiliyordum, Gavur da bizi görüyordu. Yukardan bize ateş ettiler. Biz hemen sağa sola dağıldık. ama sonuçta muvaffak olduk ve mevzilere girdik. Kimse yoktu tabi. Sabahleyip Jıtlıslaj'a devam ettik. Ama bir yandan da Türk askeri çıkartma xaptı. Boğaz'da ~nııYolu üzerinde uçak alanı vardı ve oraya paraşütlerle indirme yaptılar. ~fırkıslcerlerihem havadan. It!lm de denizden niçil {urtmayaptılar. Bu çıkartma işlemi bir gün sürdü. Ama bu çıkartma işleminden evvel, beni ve arkadaşım Minnoş'u gönderdiler, Boğaz Karargahı'nın yanındaki su alına yerine su tankerleri gelirler ve ordan su alırlardı.

Biz de gider içme suyu doldururduk. O gün oraya gittiğimizde, üzerimizden bir uçak geçti ve bulunduğumuz yerdeki deponun üzerine bomba attı. Ama tabi isabet ettiremedi. Bomba deponun yanındaki kayanın üzerine düştü. Ormanlık bir yer olduğu için tam nişan alamamıştı. Bomba kayanın üzerine düşünce, kaya iki parçaya bölündü. Atılan bomba metal bombasıymış, dolayısı ile patlamadı. Bir parçası kayanın içine girdi ve çökertti, bir parçası da kayanın altındaki harnıp ağacına kadar tekerlendi. Eğer patlasaydı, biz de ölecektik.

Erdoğan. Sengun (<il)

Lefkoşa

Bizi 1974'de Rum esirleri beklemekle görevlendirdiler. Bunların içinde benim çalıştığım arkadaşlar da vardı, yani gavur arkadaşlar. Rum tarafında beraber çalıştık. Bunlar benden devamlı sigara isterlerdi, soğuk su isterlerdi. Ben de onlara ne sigara, ne de soğuk su vermezdim. Ama motoru çalıştırıp, ordan normal su verirdim. Zaten esirlere kötü davranmak zorundaydık. Onları çıplak ayakla bırakırdık. Potinlerini alırdık kaçamasınlar diye.

Bunların içinde kadınlar da vardı.ve üç, dört gün esir tuttuktan sonra galiba bir durum oldu ve Türkiye'ye gönderilecekler diye bir emir geldi. Komutanımız bunların içinden ~~benim~~ **benim** seçti ve benim arkadaşlarımı da gönderilecekler grubuna aldı. Ve ben komutanıma dedim ki "~~Komutanım~~ bu iki adam normal zamanda çok iyi insanlardı, benim de f.11'~1~dı. Bunları ailelerine gönderelim." dedim. Ve komutan "Tamam Erdoğan." dedi. Ve onları başka bir yere ayırdı. Kadınlar da arkadaşlarımın bulunduğu yere geçtiler. Geriye kalanlar ise Türkiye'ye gönderileceklerdi. Türkiye'ye giderken artık bunları denize mi attılar, ne yaptılar bilmem.

Esirleri **Çıkarma Plajına** götürürken, oteraoibiin içinde bir dayak, bir eziyet, **dövdüler** esirleri. Ama ben hiçbirşey ~~yağmadım~~. Bende acıma hissi var. Ben hiç kimsesine tokat **bile** atmadım. **Götürdük ve esirleri** gemilere bindirdik. Yallah Türkiye'ye gittiler. Biz esirlere ne ~~oldu~~ **hiçbirşey** bilmiyoruz. Türkiye'ye mi ~~gittiler~~ gerçekten, yoksa **gemide vurdular** mı bilmem, iliz geri döndük tabi. **Dönerken de komutanlarımız emir verdi;** "Bunlar gavur malıdır. Girin ganimet yapın." diye. Biz de girdik, ganiinetledik. Üç, beş şişe içki ve üzüm vardı. Bir talvarqad@..ç9k büyük **üzümler** vardı, Komutan o üzümleri bize toplattı.

O zaman Lefkoşa'da meyve sebze ne gezerdi. Harp zamanıydı. Komutanımıza dedik, "Bunları bize kestirttin, ama kim götürecek bunları ailemize: z: e? ~ğ<~c, gaz'da. r: slcer. Bunları ailemize kestiyecek." Komutan bize iki saatlik, eyi111ğ<r>ğiqip ailemizi görmemiz için izin verdi. Biz üç saat kaldık. Fırsat AA~ştifade değiFm.i?

İşte bir k:üçilik.ia.nıcıkda.budur.

Erdoğan Sengün (61)

Lefkoşa

Kişi Adları Dizini

İsim:	Sayfa No:
Aliye Hanım	14
Aşlı	39
Atatürk	21, 36
Aysel	11, 12
Besim Bey	12
Burhan Bey	13
Caner	34
Dr. Fazıl Küçük	16
Dr. Kaya Bekiroğlu	31
Dr. Şemi Bey	13
Emine	34
Erdoğan	6, 42
Erol	30
Halil	15, 29
Halit Bey	12
Hatice	34
Hüseyin Ruso	22, 23
Kaya Bey	12
Kemal	11 , 12, 34
Makarios	25
Mavili	34

İsim:	Sayfa No:
Minnoş	40
Mustafa Ali Rıza	5
Muzaffer	22
Rauf Raif Denктаş	15
Şamişici Abdullah	26
Şefika	39
Şemi Bey	12, 13
Özkan	33. 34, 35

Yer' Adlan Dizini

Yer:	Sayfa No:
Adana	27
Adatepe	40
Aracık Köyü	6
Ataş Hastahanesi	39
Baf	17
Ballirgorisa	22
Beş Parmak Dağları	20
Boğaz	40 ,43
Büyük Kaymaklı	22
Çıkarma Plajı	42
Dereboyu	9
Domuz Burnu	29, 38
Erenköy	15
Ermu Caddesi	14
Evro Caddesi	31
Girne Kapısı	21
Gönyeli	26
Hamit Mandrez	22, 23, 29
Hastahane	26, 31 , 32

Yer:	Sayfa No:
İngiliz Üsleri	17
İskele	6
İskele Sanatükulu	5
Kermiya Bölgesi	38
Kıbrıs	25, 27, 39
Kırnı	40
Kızılbaş	22, 38
Küçük Kaymaklı	22, 33, 35
Lefkoşa	6, 7, 9, 11, 14, 20, 33, 43
Litra Palas	21
Luricina	6
Marmara Bölgesi	15
Mersin	7, 25, 27
Olenbingos	11
Samanbahçe	21
Tahtakale	11, 14, 19
Türkiye	15, 25, 26, 29, 39, 42
Yunanistan	22
Yüz Bir Evler	40